



Universiteit
Leiden
The Netherlands

Partijautonomie in het relatievermogensrecht

Schonewille, F.

Citation

Schonewille, F. (2012, February 14). *Partijautonomie in het relatievermogensrecht*. Maklu, Antwerpen. Retrieved from <https://hdl.handle.net/1887/18483>

Version: Not Applicable (or Unknown)

License: [Licence agreement concerning inclusion of doctoral thesis in the Institutional Repository of the University of Leiden](#)

Downloaded from: <https://hdl.handle.net/1887/18483>

Note: To cite this publication please use the final published version (if applicable).

Partijautonomie in het relatievermogensrecht

Initium sapientiae timor Dei
Laudatio eius manet in saeculum saeculi

Voor Pauline, Pien, Josephine en Eleonore

Partijautonomie in het relatievermogensrecht

PROEFSCHRIFT

ter verkrijging van
de graad van Doctor aan de Universiteit Leiden,
op gezag van Rector Magnificus prof. mr. P.F. van der Heijden,
volgens besluit van het College voor Promoties
te verdedigen op dinsdag 14 februari 2012
klokke 16.15 uur

door

Fred Schonewille

geboren te Assen

in 1969

Promotiecommissie:

Promotor: prof. mr. W.G. Huijgen

Overige leden: prof. C.S. Human (Universiteit van Stellenbosch, Zuid-Afrika)
prof. mr. T.J. Mellema-Kranenburg
prof. mr. M.J.A. van Mourik (Radboud Universiteit)
prof. mr. B.E. Reinhartz (Universiteit van Amsterdam)

Lay-out: AlphaZet prepress, Waddinxveen

© 2012 Fred Schonewille | Maklu-Uitgevers, Apeldoorn/Antwerpen

ISBN 978-90-466-0492-2

D 2012/1997/11

NUR 822

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden veeleelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch, door fotokopieën, opnamen of enige andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de auteur.

Voor zover het maken van reprografische veeleelvoudingen uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikel 16h Auteurswet 1912 dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoedingen te voldoen aan de Stichting Reprorecht (Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.reprorecht.nl). Voor het overnemen van (een) gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (art. 16 Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten Organisatie, Postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp).

No part of this book may be reproduced in any form, by print, photoprint, microfilm or any other means without written permission from the authors.

Inhoudsopgave

1	INLEIDING	1
2	ONDERZOEKSOPZET EN VERANTWOORDING	5
2.1	Synopsis	5
2.2	Relevantie van het onderzoek	6
2.3	Afbakening en verantwoording van het onderzoek	7
2.4	Probleemstelling	9
2.5	Opbouw van het boek	11
3	HET SPANNINGSVELD TUSSEN CONTRACTVRIJHEID EN SOLIDARITEIT	15
3.1	Inleiding	15
3.2	Contractvrijheid	15
3.3	Bescherming van de zwakkere partij	20
3.4	Partijautonomie	22
3.5	Solidariteit	26
3.6	Grondrechten	28
3.7	Mededelingsplicht	29
3.8	Toetsingskader	32
3.9	Afsluiting	33
4	CONTRACTVRIJHEID EN SOLIDARITEIT IN HET GEMENE HUWELIJKSVERMOGENSRECHT	35
4.1	Inleiding	35
4.2	Toetsingskader	36
4.3	Titel 6 Boek 1 Burgerlijk Wetboek	38
4.3.1	Inleiding	38
4.3.2	Aspecten van Titel 6 Boek 1 Burgerlijk Wetboek	38
4.3.2.1	Wederzijdse zorg en bijstand	39
4.3.2.2	Kosten kinderen	41
4.3.2.3	Kosten van de huishouding	41
4.3.2.4	Handelingsonbevoegdheid en toestemming	43
4.3.2.5	Bestuur	49
4.3.2.6	Tussentijdse analyse	51
4.4	Titel 7 Boek 1 Burgerlijk Wetboek	54
4.4.1	Inleiding	54
4.4.2	Aspecten van Titel 7 Boek 1 Burgerlijk Wetboek	57
4.4.2.1	Overeenkomen ter zake van onder uitsluitingsclausule verkregen goederen	58

4.4.2.2	Overeenkomen ter zake van bijzondere verknochtheid	64
4.4.2.3	Tussentijdse analyse	73
4.5	Huwelijksvermogensrecht versus het algemene vermogensrecht	75
4.6	Bescherming van derden	77
4.7	Afsluiting	79
5	CONTRACTVRIJHEID, SOLIDARITEIT EN HUWELIJKSE VOORWAARDEN	81
5.1	Inleiding	81
5.2	Huwelijkse voorwaarden	82
5.2.1	Inleiding	82
5.2.2	De artikelen 121, 115 en 119 Boek 1 Burgerlijk Wetboek	83
5.2.3	Het begrip huwelijkse voorwaarden	87
5.2.4	Voorwaardelijke huwelijkse voorwaarden	95
5.2.5	Andere artikelen uit Titel 8 Boek 1 Burgerlijk Wetboek	99
5.3	Huwelijkse voorwaarden en echtscheidingsconvenant	100
5.3.1	Inleiding	100
5.3.2	Contracteren omtrent echtscheiding	101
5.3.2.1	Inleiding	101
5.3.2.2	De ontbinding en verdeling van de huwelijksgemeenschap	102
5.3.2.3	De afwikkeling van verrekenbedingen	107
5.3.2.4	Partneralimentatie	108
5.3.2.5	Pensioenrechten	111
5.3.2.6	Tweede huwelijk met dezelfde echtgenoot	113
5.3.2.7	Analyse	114
5.3.3	De verhouding tussen huwelijkse voorwaarden en echtscheidingsconvenant	115
5.3.3.1	Inleiding	115
5.3.3.2	Het grensvlak tussen huwelijkse voorwaarden en echtscheidingsconvenant	116
5.4	Kan een echtscheiding bij voorbaat worden vormgegeven in premaritale huwelijkse voorwaarden?	123
5.4.1	Inleiding	123
5.4.2	Achtergrond en zin van premaritale echtscheidings- regelingen bij huwelijkse voorwaarden	124
5.4.3	Regelingen ter zake van echtscheiding bij huwelijkse voorwaarden	125
5.4.4	De voorhuwelijkse alimentatieovereenkomst	127
5.4.4.1	Wetsgeschiedenis	131
5.4.4.2	Opvattingen vóór HR 7 maart 1980	134
5.4.4.3	Lagere rechtspraak omtrent de voorhuwelijkse alimentatieovereenkomst	136
5.4.4.4	Beoordeling	138
5.4.4.5	Een considerans in huwelijkse voorwaarden	143

5.5	Tussentijdse analyse	144
5.6	Bescherming van derden	146
5.7	De tussenkomst van de notaris	148
5.7.1.	Inleiding	148
5.7.2	Biedt de notariële tussenkomst bescherming?	151
5.7.3	Mediation en de preventieve toepassing daarvan	154
5.7.4	Bescherming van echtgenoten in het algemeen	156
5.7.5	De keerzijde van de notariële tussenkomst	157
5.8	Afsluiting	158
6	EEN INTERMEZZO: DE ONTWIKKELINGEN IN DE DUITSE JURISPRUDENTIE TER ZAKE VAN HET SPANNINGSVELD TUSSEN PARTIJAUTONOMIE EN SOLIDARITEIT BIJ DE BEOORDELING VAN <i>EHEVERTRÄGEN</i>	161
6.1	Inleiding	161
6.2	Grondwettelijk kader	163
6.3	Korte schets van het Duitse huwelijksvermogens- en echtscheidingsrecht	165
6.3.1	Het huwelijksgoederenrecht	165
6.3.2	Het nahuwelijkse onderhoudsrecht	167
6.3.3	De <i>Versorgungsausgleich</i>	168
6.3.4	<i>Eheverträgen</i>	169
6.4	Baanbrekende uitspraken <i>Bundesverfassungsgericht</i>	171
6.5	Richtinggevende uitspraak <i>Bundesgerichtshof</i> 11 februari 2004	174
6.6	<i>Blitzschlag?</i> Commentaar in de Duitse literatuur	178
6.7	From Status to Contract?	181
6.8	Aanvankelijke receptie in de lagere rechtspraak	183
6.9	Ehetypen	184
6.10	Latere kernuitspraken van het <i>Bundesgerichtshof</i>	187
6.11	De stand van zaken in de Duitse literatuur	196
6.12	Afsluiting	198
7	HET SPANNINGSVELD TUSSEN CONTRACTVRIJHEID EN SOLIDARITEIT BIJ DE BEOORDELING VAN HUWELIJKSE VOORWAARDEN IN DE NEDERLANDSE JURISPRUDENTIE	201
7.1	Inleiding	201
7.2	De rechtsbeginselen partijautonomie, contractvrijheid en solidariteit	202
7.3	Wettelijk kader contractvrijheid	208
7.4	Huwelijkse voorwaarden en de rechter	210
7.4.1	Inleiding	210
7.4.2	De uitleg van een overeenkomst en de toetsing aan de beginselen van redelijkheid en billijkheid	211
7.4.3	Uitleg van huwelijkse voorwaarden door de Hoge Raad	214

7.4.3.1	Inleiding	214
7.4.3.2	Twee lijnen in de uitleg van huwelijkse voorwaarden door de Hoge Raad	214
7.4.3.3	Huwelijk Las Vegas	222
7.4.4	Tussentijdse analyse	225
7.5	Rechtvaardigheid	228
7.6	Een alternatieve uitleg van huwelijkse voorwaarden	230
7.6.1	Inleiding	230
7.6.2	De externe en interne betekenis van huwelijkse voorwaarden	231
7.6.3	Rechtbank Leeuwarden versus Hof Leeuwarden	249
7.7	Afsluiting	254
8	ouderschapsplan en huwelijkse voorwaarden	257
8.1	Inleiding	257
8.2	Het gezag van de ouders en het belang van het kind	258
8.3	Aanloop naar de Wet van 1 maart 2009	260
8.4	Ouderschapsplan en wettelijke normen	261
8.5	Norm van gelijkwaardig ouderschap	262
8.6	CEFL-normen ter zake van <i>Parental Responsibilities</i>	266
8.7	Ouderschapsplan als verplichting en latere wijziging daarvan	266
8.8	De positie van het kind	268
8.9	De rechten die voortvloeien uit het ouderlijk gezag	269
8.10	De verplichtingen die voortvloeien uit het ouderlijk gezag	271
8.11	Afspraken tussen ouders met gezamenlijk gezag	272
8.12	Jurisprudentie ouderlijk gezag	273
8.13	De juridische kwalificatie van het ouderschapsplan	274
8.14	Wat maakt een ouderschapsplan tot een goed ouderschapsplan?	276
8.15	Handhaving van afspraken tussen ouders met gezamenlijk gezag	279
8.16	Evaluatie	284
8.17	Het opnemen van een ouderschapsplan in huwelijkse voorwaarden	285
8.18	Afsluiting	287
9	Partijautonomie in een eigentijds relatievermogensrecht: het civiel partnerschap als wettelijk evenwicht	289
9.1	Inleiding	289
9.2	Recente wetgeving	290
9.2.1	Wetsvoorstel 28 867	290
9.2.2	Wetsvoorstel echtscheidingsnotaris	292
9.3	Een nieuw denkraam voor het huwelijksvermogensrecht	294
9.3.1	Inleiding	294

9.3.2	De relativering van het huwelijk	297
9.3.3	Ongehuwde samenwoners	299
9.3.4	Het civiel partnerschap: een wettelijk evenwicht tussen contractvrijheid en solidariteit	300
9.4	Proeve van het wetsvoorstel <i>civil partnership</i>	302
9.4.1	Memorie van toelichting civiel partnerschap	309
9.4.1.1	Algemene toelichting	309
9.4.1.2	Beknopte artikelsgewijze toelichting	316
9.5	Afsluiting	329
10	AFSLUITING ONDERZOEK	331
10.1	Inleiding	331
10.2	Conclusies en beantwoording onderzoeksvragen	331
10.3	Aanbevelingen	343
	BIJLAGE	345
	Uitspraak <i>Bundesgerichtshof</i> 5 juli 2006 (BGH XII ZR 25/04)	
	SAMENVATTING	359
	ZUSAMMENFASSUNG	365
	SUMMARY	371
	SAMEVATTING	377
	RÉSUMÉ	383
	LIJST VAN VERKORT AANGEHAALDE LITERATUUR	389
	LIJST VAN AANGEHAALDE NEDERLANDSE JURISPRUDENTIE	397
	LIJST VAN IN HOOFDSTUK 6 AANGEHAALDE DUITSE JURISPRUDENTIE	399
	LIJST VAN AANGEHAALDE KAMERSTUKKEN	400
	TREFWOORDENREGISTER	401
	CURRICULUM VITAE	419

